

Brüssel, 10. märts 2026
(OR. en)

7214/26

ENER 126
FISC 103
ECOFIN 325
COMPET 308
ENV 229

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	10. märts 2026
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2026) 115 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE kodanike energiapaketi kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2026) 115 final.

Lisatud: COM(2026) 115 final

Strasbourg, 10.3.2026
COM(2026) 115 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

kodanike energiapaketi kohta

{SWD(2026) 115 final}

Kodanike energiapakett – taskukohane energia kõigile

Kõigil eurooplastel peaks oma mugavas ja vastupidavas kodus olema võimalik kasutada taskukohast puhast energiat. **Taskukohane energia** on oluline tingimus, mis tagab ohutu, inimväärse ja vaesusetu elu ning on õigluse ja kaasatuse põhitegur, seda eelkõige haavatavas olukorras rühmade ja kõikide põlvkondade jaoks. Kui energiahinnad on liiga kõrged, kannatab kogu majandus – tarbimine väheneb ja ettevõtetus häähtub. Neid probleeme just tahetaksegi kodanike energiapaketi lahendada.

Kõige kindlam viis taskukohase energia saamiseks on toetuda **puhtale energiale, mida Euroopa ise suudab toota**. Seepärast tuleb anda eurooplastele võimalus minna gaasilt üle elektripõhistele keskkonnasäästlikumatele alternatiividele. Tänu **elektrifitseerimisele** hinnad aja jooksul alanevad ja stabiliseeruvad ning samal ajal suurenevad Euroopa sõltumatus, kestlikkus ja konkurentsivõime. Liikmesriigid saavad siin anda oma panuse ning kehtestada õiged sihtotstarbelised stiimulid, näiteks muuta elektrienergia kasutamise maksusoodustuste ja väiksemate tasude abil atraktiivsemaks.

Paindlikkus võimaldab nutiarvestiga varustatud kodudel kasutada elektrienergiat siis, kui seda on turul palju ja see on odavam. Paindlikkust saab veelgi toetada elektrisõidukite kahesuunalise nutilaadimisega. Et see süsteem toimiks, peavad inimesed saama usaldusväärset teavet ja nõuandeid, mis on kohandatud eri vajadustele (sealhulgas puuetega inimestele), ning neil peab olema võimalik kasutada taskukohast tehnoloogiat ja teenuseid, mis soosivad kasutajaid nihutama oma elektritarbimist tippundidelt odavamatele perioodidele, kusjuures erilist tähelepanu tuleb pöörata digimaailmast eemale jäänud rühmadele. Hiljutine Eurobaromeetri uuring¹ näitab, et ELi energiatarbijate arvates tuleks paremini **kaitsta** haavatavas olukorras olevaid ja energiaostuvõimetuid tarbijaid ning **energiaarved** peaksid olema **selgemad ja läbipaistvamad**.

Kodanikel – näiteks põllumajandustootjatel, maal elavatel inimestel, väikeettevõtete omanikel või lasteaedadel – peaks olema võimalik teha koostööd ning toota ja **jagada** oma toodetud energiat. Niimoodi vähendatakse kohalike energiavõrkude koormust ja välditakse tarbetuid investeeringuid energiataristusse. **Energiakogukondade** loomise finants- ja tehnilised nõuded peaksid olema selged ja lihtsad. Tarbijate mõjuvõimu suurendamine on kasulik ka Euroopa **puhta tehnoloogia** tootjatele ja elektritarbijatele, kuna suurem nõudlus uuenduslike toodete (näiteks soojuspumpade) ja teenuste (näiteks sotsiaalrent, soojus kui teenus) järele tagab investeerimiskindluse ja need tööjõuturul suurenevad. Need uuenduslikud tehnoloogialahendused parandavad ka seost energia- ja veetarbimise vahel, eriti põua ja kuumalaine ajal, ning aitavad seeläbi vähendada energiaarveid².

Kodanike energiapaketi abil püütakse ka võidelda **energiaostuvõimetusega**, mis praegu on tõsiseks probleemiks liiga paljude ELi kodanike jaoks ning mõjutab haavatavas olukorras olevaid elanikerühmi ning maapiirkondade, äärealade, äärepoolseimate piirkondade ja saarte elanikke ebaproportsionaalselt. 2024. aastal ei suutnud Euroopa kodanikest ligikaudu 10 % talvel oma kodu piisavalt kütta ja paljud peavad suvel üha rohkem seda jahutama. Energiaostuvõimetuse ja eluasemekulude vähendamiseks on oluline muuta hooned energiatõhusamaks ning minna üle odavamale elektriküttele ja -jahutusele ja taastuvenergiapõhistele kaugküttesüsteemidele.

Selleks on juba olemas tugev ELi õigusaktide kogum, kuid seda **rakendatakse** ikka veel ebahühtlaselt. Et kodanikud saaksid oma õigusi täielikult kasutada, on väga oluline tagada ELi

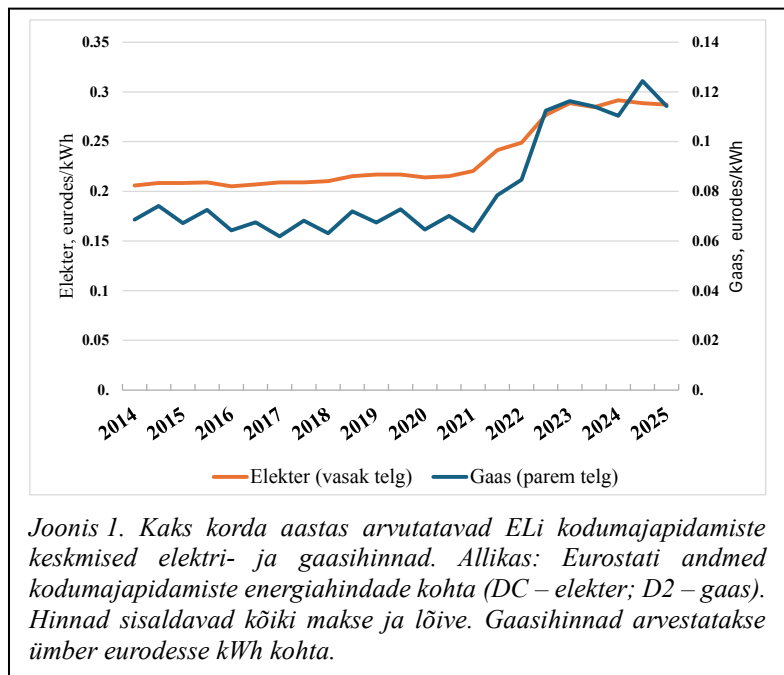
¹ [Flash Eurobarometer 566](#), „Consumer behaviour in the energy transition“ (Tarbijate käitumine energiasüsteemi ümberkorraldamisel), detsember 2025.

² Euroopa veekerksuse strateegia, COM/2025/280 final.

õigusaktide tulemuslik täitmine. Energiasüsteemi ümberkorraldamisel on keskse tähtsusega **kohalikud omavalitsused**, kes peaksid toetama kodanikke ning andma halduslikke, tehnilisi ja finantsalaseid nõuandeid, eelkõige juhul, kui tegemist on energiaostuvõimetuse probleemiga ja kui on vaja jõuda erivajadustega inimrühmadeni. Eesmärgiga suurendada ühiseid jõupingutusi kõigil valitsemistasanditel ja tagada tulemuslikkus Euroopa kodanike jaoks, on komisjoni muid algatusi³ täiendavas käesolevas teatises esitatud konkreetsed meetmed, mille abil: i) vähendada kodumajapidamiste energiaarveid; ii) kaitsta tarbijaid ja anda neile suurem mõjuvõim; iii) tegelda energiaostuvõimetuse probleemiga ning iv) tulemuslikult rakendada kehtivaid ELi õigusakte.

I SAMMAS. KODUMAJAPIDAMISTE ENERGIAARVETE VÄHENDAMINE

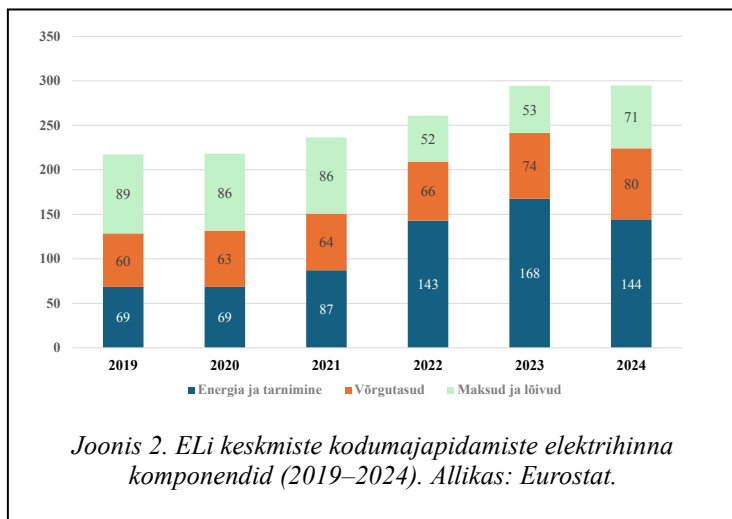
Kõrged energiahinnad kahjustavad Euroopa majandust ja kodanikke. Kriisi ajal tõusid elektrihinnad kodumajapidamiste jaoks järsult ja on siiamaani kõrged, mõjutades ebaproportsionaalselt just haavatavas olukorras olevaid elanikerühmi. ELi kodumajapidamiste tarbitava elektri jaehinnad on 36 % kõrgemad kui keskmiselt 2014.–2020. aastal ja gaasi jaehinnad 68 % kõrgemad kui samal ajavahemikul keskmiselt. Võrdlusena oli inflatsioon sel ajal 26 %, mis tähendab, et pärast inflatsiooniga korrigeerimist on hinnad tõusnud 10 %.

Kodanike makstavaid energiaarveid mõjutavad **võrgutasud, riiklikud maksud ja lõivud, energia hulgimüügihind** ja individuaalne **tarbimine**. Riiklikud energiamaksud ja võrgutasude arvutamine kuuluvad peamiselt liikmesriikide ja nende reguleerivate asutuste vastutusalasse ning neil on võimalik muuta energiaarveid taskukohasemaks. Seepärast esildab komisjon neli konkreetset sellekohast meetet.

1. meede. Elektrimaksude ja -lõivude vähendamine kodumajapidamiste jaoks ELi miinimumini

³ Täpsemalt [puhta energia kokkulepe](#), [taskukohase energia tegevuskava](#), [taskukohaste eluasemete kava](#), [võrgupakett](#), [linnapiolitika tegevuskava](#) ning eelseisvad elektrifitseerimisstrateegia, kütte- ja jahutusstrateegia ning energeetikasektori digitaliseerimise strateegiline tegevuskava.

Keskmiselt moodustavad elektrimaksud ja -lõivud kodumajapidamiste elektriarvest 25 % ja ettevõtete elektriarvest 15 %. Liikmesriigid võivad vähendada riiklikke energiamakse ja -lõive, sealhulgas täiendavaid makse või lõive, millel puudub seos energiaga (nt elektriarvestele lisatud avalik-õigusliku ringhäälingu tasud⁴). Energiaga mitteseotud kulude kaotamine on soodne kõigi, eelkõige vähekaitsitud leibkondade

elektriarvete puhul.

Mõni liikmesriik⁵ on alandanud või praegu alandamas energiamahukate tööstusharude maksumäära. Vähesem maksustamine osutus tõhusaks ka energiaarvete ajutisel külmutamisel energiakriisi ajal, eelkõige juhul, kus elektri jaehind oli märkimisväärselt kõrgem kui gaasi jaehind. Praegu kehtivate energia maksustamise direktiivi a käibemaksudirektiivi kohaselt saavad liikmesriigid paindlikult alandada elektrienergia suhtes kehtivaid minimaalseid aktsiisimäärasid ja käibemaksu. Sellel oleks vahetu mõju elektrihinna ja see aitaks ka kiiremini elektrifitseerida lõppkasutust.

Eesmärk	Tarbijate elektriarvete vähendamine ja elektrifitseerimise toetamine
Tulemus	Kodanike jaoks võiks arveid vähendada 14 % ehk keskmiselt 200 eurot aastas .
Kuidas?	Liikmesriigid peaksid aitama vähendada kodumajapidamiste elektriarveid, vaadates läbi maksud ja kasutades täielikult ära ELi õigusaktides sätestatud paindlikkust ning kaaludes varianti kohaldada sihtotstarbeliselt elektriaktsiisimäära täielikku või osalist vähendamist , nt energiaostuvõimetute ja vähekaitsitud leibkondade puhul.

2. meede. Kohalike tarbijate võrgukulude vähendamine

Energia koju transportimise kulude katmiseks maksavad tarbijad **võrgutasu**. See moodustab **veerandi kuni kolmandiku elektrihinnast** ja on energia taskukohasuse põhitegur. ELi õigusaktid kaitsevad tarbijaid ja nendega on nõutud, et võrguettevõtjad esitaksid arve üksnes kulupõhiste, läbipaistvate, võrgu turvalisuse ja paindlikkuse vajadust arvesse võtvate ja tegelikke kulusid kajastavate kulutuste kohta⁶. Võrgutasud ja nendega seotud kulud peavad heaks kiitma riikide sõltumatud reguleerivad asutused.

⁴ Kreeka, Itaalia ja Portugal lisavad elektriarvestele avalik-õigusliku ringhäälinguga seotud tasud.

⁵ Saksamaa, Prantsusmaa.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (uuesti sõnastatud).

Energiat oma tarbeks tootvad või energiat naabritega jagavad energiakogukonnad võivad vähendada kohalike võrkude kasutust ja aidata vältida investeeringuid täiendavasse taristusse. Paindlikkus on kasulik võrgutasude seisukohast, sest tänu sellele vähenevad energiat jagavate energiakogukondade ja kodanike energiaarved, stimuleeritakse kohapealset energiatootmist ja -tarbimist ning kasu saavad kõik võrgukasutajad.

2025. aastal avaldas komisjon **suunised võrgutasude kohta**⁷, et aidata riikide reguleerivatel asutustel hoida võrgutasud ja seega tarbijatele esitatavad arved madalad. Nende suuniste kiire rakendamine aitab vähendada võrgutasusid kõigi tarbijate jaoks. Komisjon innustab reguleerivaid asutusi kohaldama kulude/tulude hindamisel ranget lähenemisviisi ning võtma kulukate taristuinvesteeringute asendamisel igakülgset arvesse võimalikke paindlikke lahendusi ja tarbimiskaja. Võrgutasusid käsitlevate suuniste alusel teeb komisjon koostööd riikide reguleerivate asutustega, et kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist, sealhulgas premeerides energiakogukondade ja energia jagamise positiivset mõju.

Eesmärk	Võrgutasude vähendamine tarbijate jaoks
Tulemus	Paindlik tarbimine ning paindlik elektrienergia tootmine ja tarbimine kohapeal, toetades väiksemaid võrku investeerimise vajadusi ja võrgu tõhusamat käitamist .
Kuidas?	Riikide reguleerivaid asutusi kutsutakse üles kaaluma võrgutasudes väljendatavate sihtotstarbeliste stiimulite kasutamist, et soodustada paindlikku energiatarbimist kohapeal, mis vähendaks üldisi võrgukulusid, nt stimuleerima energiakogukondi ja energiat jagavaid kodanikke; ning hindama võrgutasude kavandamisel eelkõige energiakogukondade ja energiajagamise paindlikkuse potentsiaali . Komisjon teeb tihedat koostööd ACERi ja riikide reguleerivate asutustega võrgutasude kavandamist käsitlevate komisjoni suuniste kiirel rakendamisel.

3. meede. Keskkonnahoidliku ja energiatõhusa tehnoloogia kasutamise soodustamine

2023. aastal kasutasid ELi kodumajapidamised energiat peamiselt **kodu kütmiseks** (62,5 % lõppenergia tarbimisest elumisektoris) ja seejärel **vee soojendamiseks** (15,1 %)⁸. Tänu **ELi energiamärgistele** on juba praegu võimalik energiat säästa ja need annavad tarbijatele kasulikku nõu, näiteks kodumasinade ostu kohta otsuste tegemisel⁹. **Kodused energiajuhtimissüsteemid** ja **kaasaegsed energia nutiseadmed** suudavad vähendada energiaarveid. Üleminek elektromobiilsusele pakub täiendavaid võimalusi energiakulude vähendamiseks tänu elektrisõidukite kahesuunalisele nutilaadimisele, võimaldades kodumajapidamistel elektrikasutust optimeerida. Samas aga peetakse neid sageli liiga kalliks, peamiselt suure algmaksumuse tõttu. Selle probleemi lahendamiseks on mõned liikmesriigid loonud **uuenduslikud rahastamismudelid**, sealhulgas sotsiaalrendi¹⁰. Mõnel turul pakuvad ettevõtjad klientidele keskkonnahoidlikke küttesüsteeme (sealhulgas hooldust) ja võimaldavad

⁷ Teatis „Suunised tulevikukindlate võrgutasude kohta energiasüsteemi kulude vähendamiseks“, C(2025) 4010 final.

⁸ Eurostat, „Energy consumption in households“ (Kodumajapidamiste energiatarbimine), juuni 2025.

⁹ „Europeans attitudes towards energy policies“ (Eurooplaste suhtumine energiapoliitikasse) – september 2024 – Eurobaromeetri uuring. Rohkem kui kolm neljandikku vastanutest oli viimase viie aasta jooksul kasutanud ELi energiamärgist.

¹⁰ Näiteks Prantsusmaa on käivitanud elektrisõidukite sotsiaalrendi süsteemi teise versiooni. Lätis tagab riigile kuuluv äriühing ettevõtetele ja kodumajapidamistele juurdepääsu rahalistele vahenditele laenude, tagatiste ja riskikapitalifondidesse tehtavate investeeringute kaudu.

tarbijatel tasuda kulusid paindlikult igakuiste osamaksetena¹¹. Väljatöötamisel on laialdasemad kui üksnes toetuspõhised kavad, kuid enamikul juhtudel ei ole neid veel ulatuslikult kasutusele võetud.

Komisjon kutsub liikmesriike ja ettevõtjaid üles minema **kaugemale üksnes toetuspõhisest lähenemisviisist** ning töötama välja **uuenduslikke energiateenuseid ja rahastamislahendusi**, näiteks kavasid, milles on ühendatud sotsiaalrent ja võimalus katta algsed kapitalikulud, pakkudes soojust kui teenust,¹² või paindlikke tasusid soojuspumpade ja hoolduskulude puhul. See tagab ELi kodanikele keskkonnahoidliku ning energia- ja veesäästliku tehnoloogia parema kättesaadavuse, parandades elukvaliteeti, näiteks vähendades saastet, parandades siseruumide mugavust ja tervist ning vähendades energiaarveid. Korralikult koostatud kavad, milles on **ühendatud avaliku ja erasektori rahalised vahendid**, mille puhul seatakse esikohale energiaostuvõimetud inimesed ja muud haavatavas olukorras olevad elanikerühmad, mõjutavad positiivselt väiksema ja keskmise sissetulekuga leibkondi, kelle energiakulud võivad moodustada ebaproportsionaalselt suure osa üldisest sissetulekust. Samuti tuleks toetada investeeringuid keskkonnahoidlike või energiatõhusate lahenduste kasutuselevõttu väljaspool võrku. Tulevase puhtasse energiasse investeerimise strateegiaga¹³ soovib komisjon kaasata energiatõhususe valdkonda ka erainvesteeringud.

Eesmärk	Suuremad võimalused kasutada keskkonnahoidlikku ja tõhusat tehnoloogiat ning uuenduslikke lahendusi
Tulemus	Hoonete suurem energiatõhusus, väiksemad energiaarved.
Kuidas?	Komisjon teeb Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsiooni raames koostööd liikmesriikide ja sidusrühmadega, et töötada välja praktilised ja uuenduslikud energiateenuste mudelid ja rahastamislahendused ning laialdasemad kui üksnes toetuspõhised lähenemisviisid, sealhulgas võimalus jagada parimaid tavasid selle kohta, kuidas jõuda vähekaitsitud leibkondadeni, ning et suurendada kodude ja hoonete energiajuhtimissüsteemide ja energia nutiseadmete kasutuselevõttu ning parandada kodumajapidamiste juurdepääsu elektrifitseeritud, paindlikele ja tõhusatele energiateenustele ja -tehnoloogialahendustele (2026. aasta neljas kvartal).

4. meede. Tarbijatele paremate võimaluste tagamine, kuidas saada kõige odavam pakkumine ja kiiresti vahetada tarnijat

Vastavalt ELi õigusaktidele on kodanikel **õigus vahetada** energiatarnijat¹⁴. Seda tegemata kaotavad nad hinnangute kohaselt **aastas keskmiselt 152 eurot**¹⁵. Üks tegemata jätmise põhjus on läbipaistvuse puudumine. Mitte kõik olemasolevad võrdlusvahendid ei pruugi olla selleks piisavad ning kuigi vahendusplatvormid võivad vahetamist hõlbustada, ei ole nende ärimudelid alati selged, mistõttu võivad väheneda läbipaistvus ja vastutus.

Komisjon kutsub liikmesriike üles tagama, et energiatarnijad esitaksid oma klientidele vastavalt nende konkreetsele energiakasutusele **nõuandeid parimate tasude kohta** vähemalt kord aastas ja võtaksid kasutusele **varase hoiatamise süsteemi** juhuks, kui on oht, et kliendi

¹¹ Head tavad on esitatud komisjoni soovitusel (milles käsitletakse erainvesteeringute kaasamist energiatõhususe valdkonda) lisas. COM(2026)1526, soovitus.

¹² Ärimudel, mis võimaldab klientidel maksta pigem kasutatud soojuse eest kui taristu või kütuse eest.

¹³ COM(2026) 116, „Puhtasse energiasse investeerimise strateegia“.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (uuesti sõnastatud), artiklid 4, 12.

¹⁵ [ACER 2021 Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets](#) (ACERi 2021. aasta aruanne elektri ja maagaasi siseturu seire tulemuste kohta).

energiatarbimine hakkab suuresti ületama määra, mida eeldati lepingu sõlmimise ajal ja kui on olemas mõni odavam pakkumine¹⁶. Sellised teenused, mis vastavad muudes sektorites osutatavatele teenustele¹⁷, võimaldaksid tarbijatel kiiresti reageerida ja lepingut muuta (nt paindliku hinnaga lepingust fikseeritud hinnaga lepinguks) ja sellel oleks positiivne mõju tarbijate arvetele.

Kodanikud peaksid saama **selget teavet** oma lepingu kohta – lühikokkuvõtte tuleks esitada aegsasti enne lepingu sõlmimist või pikendamist. Tagamaks, et vähekaitstud tarbijad, sealhulgas need, kellel puuduvad digivahendid või -oskused, saaksid oma õigusi tõhusalt kasutada, peaksid tarnijad selle kokkuvõtte tasuta esitama kättesaadavas vormingus ja mitme kanali kaudu. Komisjon annab suuniseid peamiste lepingutingimuste kohta ja innustab tarnijaid esitama **standardkokkuvõtet**.

Tarnija vahetamisel esineb ka tarbetuid **tehnilisi takistusi**. Nende kõrvaldamiseks kehtestab komisjon tarnijatele tehnilised normid, millega tagatakse, et tarnija vahetamisega seotud tehnilise poole toimingud on võimalik lõpule viia 24 tunni jooksul kogu ELis. Peale selle on oluline, et liikmesriigid võtaksid **täiel määra kasutusele nutiarvestid**. Selleks et kodanikud saaksid kasutada oma õigusi või kasu paindlikkusteenustest (vt 6. meede), peab neil olema selge ülevaade oma energiatarbimisest.

Eesmärk	Energiavarustuse pakkumiste muutmine läbipaistvamaks ja võrreldavamaks, tarnija vahetamisega seotud tehnilise poole tagamine 24 tunni jooksul.
Tulemus	Tarnija vahetamisega säästetakse hinnanguliselt kuni 152 eurot aastas .
Kuidas?	Komisjon võtab vastu tarnija vahetamise tehnilised normid (2026. aasta esimene kvartal), soovituse energialepingute põhitingimuste kohta (2026. aasta esimene kvartal) ja kaalub energiaarvete standardvormide kohta soovituse esitamist (2027).

II SAMMAS. TARBIJATE PAREM KAITSE JA SUUREMAD VÕIMALUSED

5. meede. Energia isetootmise ja kodanikevahelise energiaajagamise soodustamine

Kodanikud võivad otsustada ühendada jõud ja luua **energiakogukonna** ühisinvesteeringute haldamiseks ning taastuvenergia tootmiseks ja tarbimiseks, näiteks päikesepaneelide, tuuleturbiinide ja kaugküttesüsteemide abil. See võimalus on tagatud ELi õigusega¹⁸. Kuigi Euroopas tegutseb praegu aktiivselt üle 8000 energiakogukonna¹⁹, on veel hulgaliselt **kasutamata potentsiaali**, seda eriti maapiirkondades, näiteks taastuvenergia, sealhulgas biogaasi ja biometaanitootmine, kohapealne jäätmekäitlus. Kollektiivselt on võimalik kasu saada ka **energiat jagades**. See võimaldab suuremal inimrühmal, näiteks üürnikel, väikese sissetulekuga kodumajapidamistel ja ilma sobiva pinnata inimestel saada otseselt kasu kodus toodetud taastuvenergiast. Isetootmine ja energiaajagamine tähendavad suuremat autonoomiat ja stabiilset juurdepääsu taskukohastele ja stabiilsematele hindadele ning muudavad energiasüsteemi tõhusamaks.

2030. aastaks võiksid taastuvenergiat ise toota üle 16 miljoni kodumajapidamise ja 630 000 VKE²⁰. Potentsiaalselt võiks kodumajapidamiste kogukondades suurendada ülesseatud

¹⁶ Vt ka 7. meede.

¹⁷ Telekommunikatsiooniteenuste osutajad peavad andma oma klientidele vähemalt kord aastas teavet parimate tasude kohta, et kliendid saaksid selle alusel oma lepingut muuta.

¹⁸ Direktiivi (EL) 2019/944 artikkel 16 ja direktiivi (EL) 2018/2001 artikkel 22.

¹⁹ Hinnang põhineb mõiste laialdasemal tõlgendusel, mitte üksnes ELis määratletud mõistetel.

²⁰ EnTECi uuring kodanike energiapotentsiaali kohta (eelseisev).

taastuenergiavõimsus **kuni kümme korda**²¹. Päikeseenergiat ise tootvad ja tarbivad kodumajapidamised võivad säästa 260–550 eurot aastas. Tuule- ja päikeseenergia kombinatsiooni kasutavate kodumajapidamiste kogukondade puhul võib sääst olla 440–930 eurot aastas²².

Selle potentsiaali saavutamiseks tuleb energiakogukondadele anda õigus jagada elektrit ilma ülemääraste tarnijatasudeta, müüa ülemääraselt toodetud energiat ja kasutada ära oma võimalusi suurt või väikest turunõudlust tasakaalustada. Haldusnõudeid tuleb vähendada miinimumini. Energiaostuvõimetutele ja vähekaitsitud leibkondadele juurdepääsu tagamiseks tuleks neile anda sihtotstarbelist toetust. Selleks et liikmesriike selles ettevõtmises toetada, avaldab komisjon **energiakogukondade tegevuskava**.

Eesmärk	Energiakogukondade potentsiaali ärakasutamine, et suurendada ELis 2030. aastaks ülesseatud taastuenergiavõimsust kuni kümme korda ja toota taastuenergiat 25–30 miljoni kodumajapidamise jaoks.
Tulemus	Kodumajapidamised võivad hoida kokku 260–550 eurot aastas ja kogukonnad võivad saada rahalist kasu 440–930 eurot aastas .
Kuidas?	Komisjon annab liikmesriikidele suuniseid selle kohta, kuidas soodustada potentsiaalseid energiakogukondi ja oma tarbeks toodetud energia tarbimist, sealhulgas heade tavade jagamise kaudu, tuginedes võimalike ja olemasolevate takistuste hindamisele (2026. aasta esimene kvartal); võtab vastu rakendusmääruse andmete ristikasutatavuse kohta, et muuta energia jagamine tarbijate jaoks lihtsaks ja täielikult automatiseerituks (2027); ning annab kodumajapidamistele ja muudele sidusrühmadele, sealhulgas VKEdele, põllumajandustootjatele ja avaliku sektori asutustele välja mitu praktilist järkjärgulist juhendit selle kohta, kuidas kogukonna energiaprojekte luua ja hallata (2026–2027).

6. meede. Paindlike võimaluste edendamine jaemüügilepingute kaudu

Paindlike jaemüügilepingutega tarbijad võivad kulusid märkimisväärselt kokku hoida. Mõnel juhul võivad elektriarved olla kuni **40 % väiksemad**, kui küttenõudlus nihutatakse madala elektri hinnaga ajale²³. See on üks põhjustest, miks kogu ELis tuleks aktiivselt soodustada paindlikku nõudlust. Kasu seisneb väiksemas elektritootmises ja madalamates võrgukuludes ning väiksemas vajaduses võimsust toetavate meetmete järele, kusjuures 2030. aastaks on võimalik säästa hinnanguliselt **2,7 miljardit eurot aastas**²⁴.

Selle kasu realiseerumiseks on vaja muuta **paindlikud jaemüügilepingud** laialdaselt kättesaadavaks, tagada tarbijatele **läbipaistev hinnakujundus ja usaldusväärne teave** ning **sihtotstarbelised nõuanded** selle kohta, kuidas valida oma vajadustele kõige paremini vastav tarneleping, ning tagada vajalikud **tehnilised vahendid**. Väga olulised on **nutiarvestid**, mis tagavad süsteemi toimimiseks vajalikud andmed. Asjakohaste andmete tõhus kättesaadavus hõlbustab suuremat automatiseerimist veelgi rohkem ning tänu sellele on tarbijatel paremad kogemused ja samal ajal on tagatud korralik andmekaitse.

²¹ 2030. aastaks võiksid kogukonnad toota elektrit kuni 90 GW, mis on 8 % ELis taastuenergiast toodetava elektri kogumahust. Vt EnTECi uuring kodanike energiapotentsiaali kohta (eelseisev).

²² Kulude kokkuhoidu arvutatakse 2020. ja 2022. aasta hulgi- ja jaeturu hindade põhjal. Kui elektrit tarbitakse oma tarbeks võrgu kaudu, kohaldatakse kõiki makse ja võrgutasusid.

²³ Tuginedes [ACERi 2025. aasta turuseirearuande](#) andmetele ja komisjoni enda arvutustele.

²⁴ Nõudluspoole paindlikkus: ELi kasu kvantifitseerimine; DNV ettevõtjate ühenduse smartEn tellimisel, september 2022.

Paindlikkuse soodustamine tähendab ka takistuste kõrvaldamist paindlikkusteenuste osutajatelt, s.o ettevõtjatelt, kes premeerivad oma kliente elektritarbimise nihutamise eest tiptundidelt odavamaga ajale, vähendades sellega koormust kohalikes võrkudes. Komisjon annab suuniseid, et aidata kõrvaldada sellised takistused nagu pärssivad tegurid või sobimatud hinnasignaalid.

Väljaspool ELi pakub Austraalia ettevõtja *Solar Sharer Offer* kodumajapidamistele nullhinnaga elektrit ajal, kui päikeseenergia tootmine on suur. Ka ELis on tarnijad välja töötanud nullhinnaga elektri pakkumisi. Liikmesriigid võiksid uurida ELi õigusraamistikuga kohandatud samalaadseid mehhanisme, mis võimaldavad kodanikel saada puhtale energiale üleminekust otsesest kasu tänu sellele, et arved vähenevad, ilma et oleks vaja teha alginvesteeringuid katusele paigaldatavatesse päikeseenergiaseadmetesse, ning mis soodustavad nõudluspoole paindlikkust, kooskõlastavad tarbimise taastuvenergia suure toodangu perioodidega, suurendavad võrgu tõhusust ja tugevdavad üldsuse toetust süsinikuheite vähendamisele, muutes energiasüsteemi ümberkujundamise eelised nähtavaks ja käegakatsutavaks.

Eesmärk	Kodanike võimalus saada kindlat kasu paindlikest jaemüügilepingutest ja energiakasutust optimeerivatest nutiseadmetest.
Tulemus	Väiksemad tarbijaarved ja süsteemikulud, võimalik kokku hoida kuni 40 % ²⁵ .
Kuidas?	Komisjon esitab suunised selle kohta, kuidas soodustada paindlikkuse tasustamist jaemüügilepingutes (2026. aasta esimene kvartal); parandab paindlikkuseks vajalike andmete kättesaadavust rakendusmäärusega koostalitlusnõuete ja -menetluste kohta (2027) ning soodustab paindlikkus- ja tõhususpotsentiaali rakendamist asjakohastes projektides algatuse „ Eluasemete parandamise partnerlused “ raames (2026).

7. meede. Tarbijate usalduse suurendamine

Energiatarbijad puutuvad kokku **agressiivsete telefonimüügitaavadega** ja vahetevahel on neil raske energiaturgudel orienteeruda. Seetõttu **kaob usaldus** turu vastu ja vähenevad võimalused saada kasu odavamatest alternatiividest või uuenduslikumatest teenustest²⁶.

Tarbijatele osutatavate energiateenuste kvaliteedi parandamiseks teeb komisjon koostööd tarbijaühenduste, energiatarbijate ja reguleerivate asutustega, et töötada välja **energiatarbijatele mõeldud uus teenuste osutamise juhend**, mis oleks esimene samm **ebausate turundustavade** vastu võitlemisel. Juhend annab energiatarbijatele võimaluse võtta vabatahtlikult kohustus kehtestada olemasolevatest nõuetest rangemad nõuded, et tagada tõhus kaebuste käsitlemine ja vältida haavatavas olukorras olevate, näiteks maapiirkondades elavate tarbijate süsteemist lahti ühendamist sellega, et rakendatakse pikemaajalisi eetteteatamistähtaegu, kohandatud maksekavasid ja miinimumtarneid, ning et pakkuda nõuandeid parimate tasude kohta ja varajase hoiatamise süsteemi (vt 4. meede). Selline juhend on **usaldusmärk**, millega energiatarbijad annavad energiatarbijatele märku, et tegemist on läbipaistvate ja õiglaste teenustega. Mõnes liikmesriigis juba kohaldatakse ja jõustatakse sellist juhendit²⁷. Liikmesriikidele jääb õigus otsustada, kas ja kuidas sellist toimumisjuhendit riigi tasandil jõustada.

²⁵ ACERi 2025. aasta turuseirearuande põhjal (Tasu paindlikkuse eest: kuidas jaemüügilepingu valik võib suurendada tarbijate paindlikkust) ja komisjoni enda arvutuste kohaselt võivad elektritarbijad säästa kuni 40 %, kui nad lähevad üle muutuvhinnaga lepingule ja aktiivselt juhivad oma tarbimist.

²⁶ [Eurobaromeeter](#) rõhutab, et ebauusad kaubandustavad on teema, millega tuleb hoolsamalt tegeleda. 82 % vastanutest usaldaks energiatarbijat rohkem, kui see kohustuks järgima ametlikult sertifitseeritud toimumisjuhendit tarbijaõiguste kohta.

²⁷ Näiteks Iirimaa, Madalmaades ja Prantsusmaal.

Kuigi **tehisintellektist ja digitaliseerimisest** saadav kasu on suur, seda ka energiasäästu ja väiksemate energiaarvete näol, on ka tegemist uute väljakutsetega. Seepärast hindab komisjon, kas selles suhtes kehtivad eeskirjad on eesmärgipärased.

Usaldus turu vastu kannatab, kui energiatarnijad ei kaitse end volatiilsete hindade eest. Kui energiatarnijatel see ei õnnestu, võivad tarbijad kaotada mis tahes ettemaksud ja neid võidakse sundida sõlmima ebasoodsamaid lepinguid. Selle vältimiseks annab komisjon riikide reguleerivatele asutustele juhiseid selle kohta, kuidas tagada, et energiatarnijad töötavad välja **asjakohased riskijuhtimis- ja -maandusstrateegiad**, et elektrienergia jaeturg püsiks stabiilse ja usaldusväärse.

Eesmärk	Usalduse suurendamine, võitlus agressiivse ja eksitava (telefoni)müügi vastu, kodanike kaitsmine turutõrgete tagajärgede eest.
Tulemus	Tarbijate suurem usaldus ja kvaliteetsemad teenused. Läbipaistvam turg, tänu millele muutub hinnakujundus konkurentsivõimelisemaks ja tõhustub teenuste osutamine.
Kuidas?	Komisjon käivitab tarbijate jaoks kasuliku algatuse ja esildab lihtsasti arusaadava tarbijaõigusi käsitleva teenuste osutamise juhendi , mis on mõeldud energiatarnijatele, kes saavad vabatahtlikult võtta kohustuse järgida rangeid tarbijakaitsenorme, mis põhinevad läbipaistvusel, õiglusel, vastastikusel usaldusel ja vastutusel (2026. aasta neljas kvartal); avaldab uued suunised, et toetada riikide reguleerivaid asutusi energiatarnijate tõrgete vältimisel, parandades riskijuhtimist (2026. aasta esimene kvartal); ning hindab vajadust võtta vastu uus seadusandlik ettepanek energiatarbijate õiguste kohta pärast 2029. aastat , et tagada tarbijate õigused ka uuttes uuenduslikes lepingutes ja tegeleda agressiivsete või eksitavate (telefoni)müügitavadega (2028).

III SAMMAS. VÕITLUS ENERGIAOSTUVÕIMETUSE JA HAAVATAVUSEGA

Energiasüsteemi ümberkorraldamisel on esikohal õiglus- ja võrdsusküsimused. Eurobaromeetri viimase uuringu kohaselt on eurooplaste jaoks **kõige olulisem prioriteet** haavatavas olukorras olevate ja energiaostuvõimetute tarbijate kaitse²⁸. Energiaostuvõimetus, rahaliselt kättesaamatu eluase ja sotsiaaleluruumide napp kättesaadavus võivad suurendada haavatavuse ohtu. EL töötab välja esimest vaesusevastast strateegiat, et aidata inimestel saada hädavajalikku kaitset ja teenuseid, tegeleda vaesuse algpõhjustega ja aidata kõrvaldada vaesus 2050. aastaks. Kui kõigile inimestele tagada energia kui olulise teenuse kättesaadavus, vähenevad ELis haavatavus ja vaesus.

8. meede. Jõudude ühendamise energiaostuvõimetus vähendamiseks

2024. aastal ei suutnud **ligikaudu 42 miljonit eurooplast** (9,2 % ELi elanikkonnast) oma kodu piisavalt kütta²⁹. Tegemist on tõsise ja vastuvõetamatu olukorraga liiga paljude ELi kodanike jaoks ning sellel on ebaproportsionaalne mõju vaesus- või diskrimineerimisohus olevatele perekondadele ja elanikkonnarühmadele.

ELi õigusraamistiku kohaselt peavad liikmesriigid tegelema energiaostuvõimetusega ja kaitsma haavatavas olukorras olevaid tarbijaid poliitika- ja sihtmeetmete abil. Komisjoni

²⁸ [Flash Eurobarometer 566](#), „Consumer behaviour in the energy transition“ (Tarbijate käitumine energiasüsteemi ümberkorraldamisel), detsember 2025.

²⁹ Eurostat, „[Population unable to keep home adequately warm by poverty status](#)“ (Vaesuses elavate inimeste suutmatus oma kodu kütta), veebruar 2026.

hinnangust³⁰ ajakohastatud riiklikele energia- ja kliimakavadele selgub aga, et neid **eeskirju rakendatakse ELis ebaühtlaselt**. See on osaliselt tingitud raskustest teha kindlaks vähekaitstud leibkonnad ja energiaostuvõimetud inimesed ning jõuda nendeni ja **vastavalt vajadustele kehtestada tõhusad toetusmeetmed**, kuna energiaostuvõimetuse ja haavatavuse puhul on tegemist **mitmetahulise probleemiga**. Selleks et aidata liikmesriikidel muuta oma **riiklik kava** ambitsioonikamaks ja vähendada energiaostuvõimetust, annab komisjon täiendavaid suuniseid ning jagab häid ja korratavaid tavasid. Nende puhul keskendutakse riikides ja kohalikul tasandil edukalt rakendatavatele lähenemisviisidele, kuidas tegeleda energiaostuvõimetuse probleemiga ja toimida huvide lahknemise³¹ korral ning samal ajal tagada, et energiasäästu ja -tõhusust stimuleerivad tegurid säilivad isegi nende kodumajapidamiste puhul, kes oma energiaarvete katmiseks saavad sotsiaaltoetust. Vastavalt hoonete energiatõhususe direktiivile (EL) 2024/1275 aitab komisjon liikmesriikidel 2026. aasta lõpuks ka koostada **riikliku hoonete renoveerimiskava**, et teha kindlaks halvimate tõhususnäitajatega hooned, kus elavad kõige haavatavamas olukorras olevad kodanikud, ning töötada välja vastavalt olukorrale kohandatud poliitikameetmed, mille abil vähendada nende energiaarveid ning võimaldada neil elada mugavalt oma kodus nii suvel kui ka talvel. Kavade eesmärk on ka lõimida renoveerimisse eakate ja puuetega inimeste **juurdepääsu** lahendused.

Lisaks projektidele, mis on suunatud tegelema energiaostuvõimetuse probleemiga kliimameetmete sotsiaalfondi³², ühtekuuluvuspoliitika fondide³³ või mõne muu sellise toetusmeetme raames, mida antakse kohalikul tasandil energiaostuvõimetuse nõustamiskeskuse kaudu, algatab komisjon **programmi LIFE raames uue projektikonkursi**³⁴, et rahastada projekte, millega toetatakse riikide, piirkondade ja kohaliku tasandi ametiasutusi energiaostuvõimetuse vastu võitlemisel, tuginedes kümnele juba käimasolevale projektile. See annab täiendavatele osalejatele võimaluse kavandada ja laiendada sihtmeetmeid, millega pakutakse energiaostuvõimetutele kodumajapidamistele püsivaid lahendusi taskukohase energia ja paremate elutingimuste jaoks. Lisaks annab komisjon suuniseid selle kohta, kuidas kaitsta vähekaitstud leibkondi ja energiaostuvõimetuid inimesi **maagaasivõrkude kasutuselt kõrvaldamise** ajal.

Eesmärk	Riikide ja kohaliku tasandi ametiasutuste abistamine, et need saaksid võtta konkreetseid meetmeid energiaostuvõimetute inimeste arvu vähendamiseks ja haavatavas olukorras olevate tarbijate kaitsmiseks, et tagada aus ja õiglane energiasüsteemi ümberkujundamine.
Tulemus	Järjekindlam ja sihtotstarbelisem poliitika energiaostuvõimetute või selle ohus olevate vähekaitstud leibkondade jaoks; kiirem, õiglasem ja taskukohasem juurdepääs struktuursetele lahendustele (nt renoveerimine); energiaostuvõimetuse määra ning sellega seotud tervise- ja sotsiaalprobleemide järkjärguline ja mõõdetav vähendamine kogu ELis.
Kuidas?	Komisjon: <ul style="list-style-type: none"> ○ ajakohastab oma soovitust energiaostuvõimetuse kohta³⁵, et esitada

³⁰ [SWD\(2025\) 140 final](#).

³¹ Huvide lahknemisega on tegemist juhul, kui üürileandjatel puudub motivatsioon eluaset parandada, sest üürnikud saavad suurema osa hüvitistest, kuid neil ei ole võimalik ise muudatusi teha.

³² Aastatel 2026–2032 eraldatakse kliimameetmete sotsiaalfondist kuni 86,7 miljardit eurot, et aidata haavatavas olukorras olevaid inimesi ja väikeettevõtjaid, keda kasvavad energia- ja transpordikulud kõige rohkem mõjutavad.

³³ Ühtekuuluvuspoliitika ajakohastamist käsitlev määrus motiveerib liikmesriike suurendama taskukohaste ja kestlike eluasemete rahastamist, keskendudes energiaostuvõimetutele kodumajapidamistele.

³⁴ [Programmi LIFE mitmeaastane tööprogramm aastateks 2025–2027](#)

³⁵ [EUR-LEX 32023H2407](#)

	<p>täiendav analüüs ning jagada häid ja korratavaid tavaid. Siia alla kuuluvad tavad, kuidas edukalt võidelda energiaostuvõimetuse vastu ja likvideerida huvide lahknemine, kasutada digivahendeid, lihtsustada haavatavas olukorras olevate kodanike teavitamist, rakendada valdkondadeüleseid meetmeid kodanike kaitsmiseks kuumalainete eest, edendada uuenduslikke energiatõhususmeetmete rahastamise vahendeid ning näidata, kuidas energia jagamise ja energiakogukondade kaudu on võimalik energiaostuvõimetust tõhusalt leevendada (2026. aasta neljas kvartal);</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ jätkab tehnilise abi ja lisasuuniste andmist riikide, piirkondade ja kohaliku tasandi ametiasutustele, et tõhusalt keskenduda vähekaitsitud kodanikele poliitika ja meetmete kaudu (2026–2028); ning ○ aitab riikide, piirkondade ja kohaliku tasandi ametiasutustel tõhusate meetmete abil jõuda energiaostuvõimetute kodanikeni, rahastades programmi LIFE raames uusi projekte, mille eesmärk on tegelda energiaostuvõimetuse probleemiga. Komisjon võtab kohandatud teabevahetus- ja teavitamismeetmeid, et haavatavas olukorras olevad ja energiaostuvõimetud kodanikud saaksid teavet kulutõhusate energiasäästuvõimaluste kohta (2026–2027).
--	---

9. meede. Haavatavas olukorras olevate kodanike kaitsmine võrgust lahtiühendamise eest

Paljude ELi kodanike, sealhulgas praegu juba energiaostuvõimetute jaoks on veel üks pakiline probleem **suutmatus maksta energiaarveid**. Elektri- ja gaasivõrgust lahtiühendamise oht mõjutab tõsiselt nende elukvaliteeti ja tervist, sealhulgas vaimset tervist. 2024. aastal jäi ligikaudu **31 miljonit eurooplast hiljaks kommunaalteenuste arvete õigeaegse tasumisega**³⁶.

Komisjon teeb koostööd liikmesriikide, riikide reguleerivate asutuste, energiatarnijate, tarbijaorganisatsioonide ja muude asjaomaste sidusrühmadega, et luua riikide tasandil süsteemid **varajaste hoiatusmärkide** avastamiseks juhul, kui kodumajapidamistel on raskusi energiaarvete tasumisega. Eesmärk on aidata energiaettevõtjatel sekkuda ja pakkuda selliste kodumajapidamistele toetust enne, kui probleem süveneb. Lisaks edendab komisjon võrgust lahtiühendamise vältimise ja selle eest kaitsmise häid tavaid, sealhulgas **võlahaldussüsteeme**.

Eesmärk	Energia võrgust lahtiühendamise ohus olevate haavatavate ja energiaostuvõimetute kodanike parem kaitsmine varajase hoiatamise ja võlahalduskavade kaudu.
Tulemus	Vähem võrgust lahtiühendamisi, haavatavas olukorras olevate tarbijate järjepidev kaitse kogu ELis, väiksem haavatavus, suurem sotsiaalne õiglus, parem tervis ja heaolu kasv.
Kuidas?	Komisjon koostab tugisuunised ja korraldab riikide ja kohaliku tasandi ametiasutustele koolitusi, kuidas kavandada ja rakendada meetmeid, mille abil kaitsta võrgust lahtiühendamise vastu , ning edendab parimaid tavaid sihtotstarbeliste seminaride, ürituste ja väljaannete kaudu (2026. aasta II-III kvartal) ning annab teavet olemasoleva toetuse kohta sihtotstarbeliste teavitamismeetmete kaudu (kogu 2026. aasta).

³⁶ Eurostat, „[Arrears on utility bills](#)“ (Kommunaalteenuste arvete võlgnevus), veebruar 2026.

IV SAMMAS. KEHTIVATE ELI ÕIGUSAKTIDE RAKENDAMINE

Tänu ELi õigusaktidele on Euroopa kodanikele tagatud tugev tarbijakaitse, kuid neid õigusnorme **rakendatakse ikka veel ebaühtlaselt**. Ilma tugeva rakendamiseta kohapeal püsib lõhe ELi ambitsioonide ja inimeste elukogemuse vahel. **Kohalikel omavalitsustel** on oluline roll kodanike toetamisel ja nendega suhtlemisel, kuid sageli ei kaasata neid piisaval määral poliitika väljatöötamisse ning neil **puuduvad volitused ja vahendid** kodanike jaoks meetmete võtmiseks.

Komisjon teeb koostööd liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega, et aidata rakendada ELi õigusakte ja tagada nende täitmine ning eelkõige võtab ta vastu **suunised ja tehnilise analüüsi tulemused** järgmiste aspektide kohta: energiakogukonnad ja oma tarbeks toodetud energia tarbimine, sealhulgas energiakogukondade tegevuskava, vähekaitstud ja energiaostuvõimetute tarbijate kaitse energiavõrgust lahtiühendamise eest ja gaasi kasutamise järkjärgulise lõpetamise ajal, peamiste lepingutingimuste kokkuvõte, tarnijate riskijuhtimine, turupõhised jahinnad, paindlikkuse tasustamine jaemüügilepingute alusel, tehnilised eeskirjad tarnija vahetamise kohta.

Õigusnorme ei ole muidugi võimalik rakendada ilma **kõiki erinevaid sidusrühmi** arvesse võtmata. Seepärast on kõigi käesolevas teatises esitatud eesmärkide saavutamiseks oluline tagada tihe suhtlus ja **koostöö** komisjoni, liikmesriikide ja kodanike vahel, samuti kodanikuühiskonnaga, reguleerivate asutustega, tööstussektoriga ja akadeemiliste ringkondadega. Selleks **ühtlustab** komisjon olemasolevaid algatusi ja muudab nähtavamaks olemasolevad toetusvahendid, näiteks kodanike energianõustamise keskuse, energiaostuvõimetuse nõustamiskeskuse, linnapeade pakti, ELi saarte algatuse, üleminekujärgus söekaevanduspiirkondade algatuse ja energiatarbimisfoorumi, tehes olemasolevast **kodanike energiafoorumist** kontaktpunkti, kus jagada parimaid tavasid ja jälgida rakendamisel tehtud edusamme. Ühtlasi annab komisjon liikmesriikidele ka suuniseid linnade mõjuvõimu suurendamiseks, toetades neid kohalike omavalitsuste täieliku potentsiaali ärakasutamisel puhtale energiale üleminekul. **Liikmesriikide tarbijaorganisatsioonide kaudu pöörab komisjon erilist tähelepanu kodanike kaasamisele, tagades tarbijate teavitamise nende õigustest ja võimalustest ELi energiaturul.**